

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

ПРЕПОРЪКИ
за постигане на
разбирателство и зачитане
на човешките права
на местно ниво

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

Изхождайки от опита на България, от позицията ѝ на една нова държава-членка на ЕС, могат да бъдат формулирани някои препоръки към политиките на местните власти в Р. Турция. Те биха били полезни за покриване на политическите критерии за членство в ЕС на Република Турция от гледна точка на зачитане правата на човека, равенството във възможностите и недискриминация.

Зачитането правата на човека, недискриминацията и равните възможности са залегнали сред основните принципи в учредителните договори и първичното законодателство на Европейския съюз, които са доразвити във вторичното законодателство. С приемането на антидискриминационното законодателство се посреща практическата нужда от ясно дефиниране на понятията, реда и процедурата за защита от дискриминация.

Текстът, който следва, съдържа препоръки в пет направления на местно ниво – антидискриминационно законодателство, специализиран орган за защита от дискриминация, информираност на обществото, образование, полиция и местна власт. Те биха могли да са полезни за публичните власти и гражданите в дадено населено място, допринасяйки за постигането на по-добър и спокоен живот в него.

Съдържанието на текста се базира на опита на Есен Фикри, Мила Маева и Хари Алексиев – членове на експертния екип на проект „Отключи богатствата“ и се издава под редакцията на Платформа АГОРА. „Отключи богатствата“ се реализира от Платформа АГОРА, България в партньорство с Асоциация за култура и солидарност на изселниците от Балканите (BALGÖÇ), Турция. Проектът се финансира от Програмата за Диалог с гражданското общество между ЕС и Турция – III, в частта Политически критерии и по-конкретно Лот 2: Антидискриминация. Програмата има за цел да среща граждански организации от Турция и ЕС, насърчавайки диалог между тях върху общи теми, обмен на знания и опит и изграждането на устойчиви връзки.

Настоящата публикация е създадена с финансовата помощ на Европейския съюз и Република Турция. Сдружение „Платформа АГОРА“ носи цялата отговорност за съдържанието на настоящия документ и при никакви обстоятелства не може да се приеме като официална позиция на Европейския съюз или Република Турция.

София, 2016

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ ОТНОСНО ПРИЕМАНЕТО НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

- включване в процеса на изработване и обсъждане на законопроекта на представители на различните заинтересовани страни – горещо препоръчително е участието на представители на неправителствени организации, на академичните среди и правоприлагащите органи;
- по-широко транспониране на Директива 2000/43 и Директива 2000/78 – т.е. защитата от дискриминация да се отнася за всички сфери на обществения живот, а не само до тези, посочени в директивите;
- по-широка листа на защитените от закона признаци, по които дискриминацията е забранена – включване в листата на признаци, които не са изрично посочени в Директива 2000/43 и Директива 2000/78;
- неизчерпателна листа на защитените признаци – включване и на други признаци, посочени в международен акт, по който държавата е страна;
- закрилата да не се ограничава само до физическите лица, а да обхваща юридически лица или обединения от физически лица;
- създаване на специализиран и независим орган за защита от дискриминация с посочени в закона мандат, основни изисквания за състава, компетенциите и функционирането му;
- предвиждане на алтернативни процедури за защита от дискриминация – еквивалентни алтернативни процедури пред съда или пред специализирания орган за защита от дискриминация;
- въвеждане на дефиниции за различните видове дискриминация, вкл. тормоз, сексуален тормоз, подбуждане към дискриминация и преследване;
- достъпност на процедурите за защита от дискриминация – освобождаване от такси, разходи и всякакви разходи за процедурите, но не само при започване на процедурата, но и след приключването ѝ;
- възможност неправителствени организации и синдикати да започват и провеждат до край процедурите за защита от дискриминация в интерес не само на конкретна жертва, но и в случаите, когато не може да бъде идентифициран конкретен пострадад; не следва да се изисква доказването на някакъв правен интерес за неправителствената организация /синдикат за воденето на подобни процедури;

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

- предвиждане на закрила при свързаност на лицата – дискриминация по асоциация, заради връзката на лице с друго лице, по отношение на което е налице, бил е налице или се предполага наличието на защитен от закона признак;
- насърчителни мерки – задължение за публичните власти за предприемане на насърчителни мерки за изравняване на възможностите на уязвимите групи, а за бизнеса и частния сектор като възможност по избор;
- ефективни, пропорционални и разубеждаващи санкции/ обезщетения;
- горещо препоръчително е да се установят нормативни изисквания за подходящи кампании за повишаване на информираността на обществото по въпросите на равенството, включително поставяне на текста на закона на видно и достъпно място в предприятия, държавни учреждения, училища и други образователни институции.

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

ПРЕПОРЪКИ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА СПЕЦИАЛИЗИРАН ОРГАН ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

Целта на антидискриминационното законодателство е да промени обществото, като осигури на всяко лице правото на равенство пред закона, равенство в третирането и във възможностите за участие в обществения живот, както и ефективна защита срещу дискриминация. Постигането на тези цели на закона би останало мечта без да бъде създаден специален и независим орган. Създадените в Европа органи за равенство могат да бъдат класифицирани основно в два вида според компетенциите, които са им възложени:

- органи с насърчителни функции – предоставят информация и съвети, предоставят правна помощ на жертвите, за да отнесат случая в съда, извършват проучвания, изследвания и публикуват доклади, издават препоръки, провеждат кампании за повишаване на информираността;
- органи с функции на трибунал – освен промоционалните функции, те приемат, разглеждат и разрешават жалби на жертви на дискриминация, като издават правно обвързващи решения, налагат санкции за извършена дискриминация (по изключение някои от тях присъждат и обезщетения за компенсиране на вредите в резултат на дискриминация).

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОВИШАВАНЕ ИНФОРМИРАНОСТТА НА ОБЩЕСТВОТО ПО ВЪПРОСИТЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Хората трябва да бъдат запознати с правата и задълженията си, които се въвеждат с един специален антидискриминационен закон, за да могат да се възползват ефективно от тях и да не допускат нарушения. По-добрата им информираност ще допринесе до разпознаване на дискриминационните прояви в обществото и до това повече случаи на дискриминация да бъдат отнесени за разрешаване от компетентния специализиран орган, като налагането на санкции за конкретни прояви на дискриминация неминуемо ще има разубеждаващ и превантивен ефект.

- организиране на специализирани и регулярни семинари за представители на медии, журналисти – осъзнаване на ролята на медиите за толерантността в обществото, недопускане на дискриминационно медийно съдържание;
- организиране на разяснителни семинари в общ профил в сътрудничество с местните власти за държавни служители, отговорни за различни сектори, вкл. представители на неправителствени организации – горещо препоръчително е да се покрият всички региони в страната;
- организиране на специализирани регулярни обучителни семинари за практикуващи юристи – подобряване на разбирането им за понятията и специалните процедурни правила, запознаване с практиката на Съда на ЕС по тълкуването на европейското антидискриминационно законодателство, запознаване с практиката на Европейския съд по правата на човека;
- организиране на специализирани обучителни семинари за полицаи – при нарушаване на правата хората първо се обръщат към полицията, която е добре да е запозната с антидискриминационното законодателство, за да може да насочи пострадалите към правилните органи и процедури;
- организиране и провеждане на информационна кампания по социалните мрежи и медиите;
- отпечатване и разпространяване на информационни брошури и материали на различни езици, вкл. на езиците на езикови/етнически малцинства;
- организиране на публични събития по случай релевантни международни дни с медийно отразяване;
- определяне на лица за контакт с органа за равенство от всяка регионална местна администрация и обучения на контактните точки;

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

- осигуряване на публичен ресурс за финансиране на проекти на неправителствени организации, насочени към повишаване на информираността;
- финансиране на проекти на неправителствени организации за оказване на независима помощ на жертви на дискриминация – своеобразен аутсорсинг, за да се избегне съмнението за безпристрастност на органа, който по принцип трябва да предоставя подкрепа за подаване на жалби за дискриминация.

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

ПРЕПОРЪКИ В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО

След края на Втората световна война правото на образование е признато от международното право като едно от основните права на човека. През 1948 г. Общото събрание на ООН приема Всеобщата декларация за правата на човека, сред които е правото на образование. Важно да се отбележи е, че училището е не само място, където се дават знания, а и важен фактор за формиране на морални ценности, за възпитание на качества като търпимост, толерантност, уважение и зачитане на личността на другия, готовност за оказване на помощ и съдействие в подходящи моменти, недопускане на каквато и да било форма на дискриминация. Освен това не следва да се приема и тезата, че образованието в една държава е само нейна грижа. Проблемите в тази област отдавна са надскочили националните рамки – днес много хора се чувстват като граждани на света, учат в една държава, продължават образованието си в друга, реализират се като професионалисти в трета, четвърта. Държавните стратегии и програми за образование в училищата често не отчитат специалните образователни потребности на учениците и по този начин възпрепятстват равния достъп до качествено образование на цели групи деца, като децата с увреждания или тези, чиито майчин език е различен от официалния за съответната държава. Все още има правителства, които пренебрегват защитата от дискриминация в образованието и по този начин допускат сегрегация на деца от малцинствата. Основните принципи, на които образованието трябва да съответства са – да бъде налично, достъпно, подходящо и адаптивно за всеки. Благодарение на установените на международно ниво стандарти в сферата на образованието не само може да се установи кога правителствата се отклоняват от тях, но и гражданите на всяка страна могат да изискват и настояват от своите управляващи тяхното прилагане.

В тази връзка като препоръки за превенция на дискриминацията в областта на образованието биха могли да се открит:

- извършване на изследвания на достъпа до образование по различни признаци – в сътрудничество с неправителствените организации. Това биха могли да са изследвания и извличането на статистика относно положението на децата от малцинствени групи в училищната система или деца със специфични нужди;
- събиране на информацията, необходима за установяване на проблемите в училищната среда, за да бъдат внедрени политики за решаване на тези проблеми, както и да формулират на национално и регионално ниво в сътрудничество с представители на малцинствените групи, политики за насърчаване на посещаемостта и равноправното участие на ученици от различни групи;
- достъпна мрежа от предучилищно образование за децата от малцинствата – подготвителни класове за ученици от малцинствени групи с цел научаване на езика, на който се преподава, само когато това е оправдано от обективни и разумни критерии и са отчетени максимално интересите на детето;

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

- въвеждането на политики за избягване на записването/поставянето/ на деца от малцинствени групи или деца със специални нужди в отделни класове – насърчаване на повече многообразие в училище следва да бъде подкрепено от мерки за повишаване на информираността;
- мониторинг върху расистки инциденти в училищата, събиране на данни за тези явления с цел разработване на дългосрочни политики за противодействие;
- образователни мерки за борба с инцидентите на расизъм или дискриминация в училищата, като например неформални образователни дейности в организации, занимаващи се с жертвите на расизъм и расова дискриминация;
- препоръчва се приемането в училищата на кодекси за поведение срещу расизма и расовата дискриминация, както и провеждането на специални дни или седмици на антирасизъм, кампании или състезания с цел повишаване на информираността между учениците и техните родители по въпроси на расизма и расовата дискриминация и предприетите в тази насока училищни политики;
- въвеждането на обучение по човешки права като неразделна част от училищната програма на всички нива и във всички дисциплини;
- от учебниците следва да се премахнат всякакви расистки материали, както и материалите, които поощряват стереотипите, нетолерантността или предразсъдъците срещу всяка малцинствена група, а се отрази многообразието на обществото, като за целта се включи в тяхното съдържание приноса на малцинствени групи към обществото.

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОЛИЦЕЙСКАТА ДЕЙНОСТ И СЛУЖБИ

Опазването на обществения ред, противодействието на престъпността, съдействието и защитата на правата на гражданите, са важна част от ежедневната работа на полицията. От друга страна, спазването на правата на човека при упражняване на полицейската професия е присъщ белег на демократичните общества и гаранция срещу полицейски произвол. На международно ниво са приети редица стандарти относно работата на полицейските служби за предотвратяване на дискриминация при изпълняване на служебните задължения. Особено важна роля играят препоръките на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН), Комитета за премахване на расовата дискриминация и Съвета на Европа.

- следва да се предвидят ефективни защити срещу расистки актове, извършени от полицията – за целта следва да се дефинира и да се забрани със закон „расовото профилиране“;
- да се гарантира, че антидискриминационното законодателството, забраняващо пряка и непряка расова дискриминация, обхваща и дейността на полицията;
- да се изградят механизми за подкрепа и консултиране на жертвите на расова дискриминация или на расово мотивирано поведение от страна на полицията, както и да се гарантира ефективно разследване на такива случаи и така също, че извършителите на подобни актове ще бъдат адекватно наказани;
- да се изградят достъпни механизми за подкрепа на жертвите на расова дискриминация и расистки актове, когато тези актове са извършени от лица, различни от полицаите – полицията трябва насърчава и консултира жертвите, насочвайки ги към структура, която е най-подходяща за тяхната конкретна ситуация, като например създаването на безплатна телефонна линия за оказване на помощ, която може да предостави на жертвите денонощна правна консултация и/или психологическа подкрепа на различни езици;
- да се разработи и прилага механизъм за проверка на качеството на работата на полицията, включващ въпроси, свързани със случаи на расова дискриминация и расово мотивирано поведение;
- да се изисква щателно разследване на расистки инциденти и престъпления, мотивирани от омраза;
- създаване на система за отчитане и мониторинг на расистки и други инциденти от омраза, както и степента, в която тези инциденти се предават на прокуратурата и се квалифицират накрая като престъпления от омраза;

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

- да се гарантира, че полицията се държи по професионален и безпристрастен начин, когато се занимава с престъпления, които не са расово мотивирани, но включват като жертви, извършители, свидетели – членове на малцинствени групи;
- полицията да не разкрива пред медиите или пред широката общественост информация относно раса, цвят на кожата, език, религия, националност или национален или етнически произход на предполагаем извършител на нарушение – следва да се разреши разкриването на такъв вид информация, само ако това е строго необходимо и служи за законна цел, например в случай на съобщение за търсено лице;
- при изготвяне на статистическа информация се препоръчва да се следи да не се допринася за разпространяване на предразсъдъци и стереотипи, свързващи престъпността и етническия произход или свързващи наличието на по-голям брой имигранти с увеличение на престъпността;
- полицията следва да гарантира, че изнася обективна информация по начин, който уважава многообразието на обществото и способства за насърчаване на равенството;
- обучения за работа в мултикултурна среда за полицатите;
- насърчава участието на членове на малцинствени общности в полицията и другите правоприлагащи органи, като им се предоставят равни възможности за кариерно израстване.

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

ПРЕПОРЪКИ ЗА МЕСТНАТА ВЛАСТ

Територията на всяка държава се разделя на административни единици, в които наред с централното управление се осъществява и местно управление от местни органи. Идеята за местното самоуправление отразява необходимостта и желанието хората сами да решават своите дела и да участват наред с централните държавни органи в реализирането на общонародните, държавните задачи с местно значение. Местното самоуправление е основна структура в системата на социална организираност във всяка демократично изградена държава. Местните власти следва да работят в посока гарантиране на свободата от дискриминация, като следят интересите на всички социални групи, представени на тяхна територия да бъдат зачитани, като създават и усъвършенстват механизми за предотвратяване на дискриминационни практики. Чрез своите правомощия и публични политики те имат водеща роля в създаването на обществена среда, свободна от прояви на дискриминация и нетърпимост. Някои препоръки към местните власти биха могли да бъдат:

- Принципът на равенство и недискриминация да бъде вплетен хоризонтално във всички политики, мерки, нормативни и административни актове, които са от общ характер и са адресирани до местната общност като цяло;
- Разработване и прилагане на стратегии и планове за равенство и недискриминация, включването им като приоритет в местни стратегии и планове за развитие. Като задължителен минимум, който трябва да обхващат биха могли да се отбележат: политическото представителство и участие в процесите на вземане на решения на уязвимите групи, достъп до заетост и социални придобивки, жилищно настаняване, достъпа до стоки и услуги, достъп до качествено образование, изграждане на достъпна архитектурна среда и премахване на съществуващите бариери за хората с увреждания в населените места, медиите и межкултурното общуване;
- Стратегиите и планове следва да бъдат разработвани в сътрудничество с други отговорни институции и широкото участие на различните уязвими групи, за да е възможно адекватното отчитане на техните потребности;
- Да бъдат предвидени източници на финансиране и финансова обезпеченост на заложените в стратегиите и планове мерки. Да бъдат разработени също механизми за мониторинг, оценка на въздействието им, отчетност пред обществото и комуникирането им в местните общности по достъпен и разбираем начин;
- Органите на местно самоуправление следва да насърчават медийното отразяване и обхващане на въпросите за равенството и недискриминацията;

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

Този проект е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция

- Диалог с частните фирми и установяването на публично–частни партньорства могат да бъдат полезни за постигането на мерките за повишаване на достъпа до заетост на уязвимите групи;
- Събиране и анализиране на анонимни данни по различни признаци, за да могат да идентифицират възможни неравенства в различни области – образование, достъп до заетост, достъп до стоки и услуги и други, за да разработят и прилагат адекватни политики за изравняване на възможностите на засегнатите групи;
- Отбелязването на различни международни дни (на хората с увреждания, за борба с дискриминацията, на толерантността и др., свързани с равенството и недискриминацията на уязвими групи), както и на етнически и/или религиозни празници на общности, съставляващи населението на съответното населено място;
- Органите на местното самоуправление би следвало да провеждат политика за насърчаване на балансираното участие на жени и мъже, както и за представителното участие на лица, принадлежащи към етнически, религиозни и езикови малцинства, в управлението и вземането на решения (участие, отговарящо на дела на съответната група сред населението на общината, града или селото);
- При сформирането на съвети, експертни работни групи, управителни, съвещателни или други органи местните власти трябва да осигурят балансираното участие на мъже и жени, както и представително участие на лица, принадлежащи към етнически, религиозни и езикови малцинства, в управлението и вземането на решения.

Програма „Диалог на гражданското общество“
Проект „Отключи богатствата“

